

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU7

Förbättrat grundskydd för pensionärer

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken och avslår motionsyrkandena.

Förslagen förbättrar grundskyddet för de pensionärer som har det sämst ställt ekonomiskt samtidigt som principen att det ska löna sig att arbeta värnas. Förslagen, som bygger på Pensionsgruppens överenskommelse i december 2017, innebär bl.a. att

- grundnivån i garantipensionen höjs med 200 kronor per månad för alla med garantipension
- bostadskostnadstaket i bostadstillägget till pensionärer höjs från 5 600 kronor till 7 000 kronor per månad
- en likabehandling av inkomster som kommer från eget arbete införs vid beräkningen av bostadstillägg till pensionärer
- ett fribelopp för arbetsinkomster om 24 000 kronor per år införs i äldreförsörjningsstödet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2019.

I betänkandet finns två reservationer (V) och ett särskilt yttrande (SD).

Behandlade förslag

Proposition 2018/19:134 förbättrat grundskydd för pensionärer.

Tre yrkanden i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Förbättrat grundskydd för pensionärer	5
Reservationer	12
1. Höjd garantipension, punkt 1 (V)	12
2. Inkomstindexering av garantipension och likabehandling av inkomster vid beräkning av bostadstillägg, punkt 3 (V)	12
Särskilt yttrande	14
Höjd garantipension, punkt 1 (SD)	14
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	15
Propositionen	15
Följdmotionen	15
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	16
<i>Bilaga 3</i>	
Reservanternas lagförslag	24

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Höjd garantipension

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken i de delar som avser 66 kap. 20 a, 22 och 22 a §§ samt 67 kap. 21–24 §§.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:134 i denna del och avslår motion

2018/19:3126 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 1 (V)

2. Lagförslaget i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken i de delar som inte omfattas av utskottets förslag ovan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:134 i denna del.

3. Inkomstindexering av garantipension och likabehandling av inkomster vid beräkning av bostadstillägg

Riksdagen avslår motion

2018/19:3126 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1 och 3.

Reservation 2 (V)

Stockholm den 8 oktober 2019

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Maria Malmer Stenergard

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Maria Malmer Stenergard (M), Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Katarina Brännström (M), Paula Bieler (SD), Solveig Zander (C), Elisabeth Björnsdotter Rahm (M), Julia Kronlid (SD), Kadir Kasirga (S), Hans Eklind (KD), Björn Petersson (S), Mats Berglund (MP), Arin Karapet (M), Linda Lindberg (SD), Fredrik Malm (L), Ida Gabrielsson (V) och Erica Nädin (S).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2018/19:134 Förbättrat grundskydd för pensionärer och en följdmotion.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1, regeringens lagförslag finns i bilaga 2 och reservanternas lagförslag finns i bilaga 3.

Utskottets överväganden

Förbättrat grundskydd för pensionärer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i socialförsäkringsbalken om förbättrat grundskydd för pensionärer. Lagändringarna syftar huvudsakligen till att förbättra den ekonomiska standarden för de pensionärer som har det sämst ställt ekonomiskt samtidigt som principen att det ska löna sig att arbeta värnas. Därmed avslår riksdagen ett motionsyrkande om att garantipensionen ska höjas med 1 000 kronor per månad (0,258 prisbasbelopp).

Riksdagen avslår även motionsyrkanden om inkomstindexering av garantipension och om likvärdig hantering av inkomster vid beräkning av bostadstillägg.

Jämför reservationerna 1 (V) och 2 (V) samt särskilt yttrande (SD).

Gällande ordning

Grundskyddet i pensionssystemet består bl.a. av garantipension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd.

Garantipension

Reglerna om garantipension till personer födda 1937 eller tidigare gäller sedan januari 2003 och syftar till att den enskilde ska tillförsäkras en viss lägstanivå på pensionen. Garantipensionen för denna grupp påverkas av prisbasbeloppet (PBB) och kan påverkas av inkomstindexeringen. Vid beräkningen av garantipensionen summeras vissa pensioner (66 kap. 16–23 §§ socialförsäkringsbalken, SFB). En avtrappning görs om beräkningsunderlaget ligger inom intervallet som skulle ge rätt till särskilt grundavdrag enligt reglerna t.o.m. inkomståret 2002.

För personer som är födda 1938 eller senare utgörs garantipensionen av en s.k. basnivå och värdesäkras genom att den följer förändringarna i PBB för gruppen (67 kap. 23 § SFB). Basnivån för ogifta pensionstagare är 2,13 PBB och för gifta pensionstagare 1,9 PBB (67 kap. 21–24 §§ SFB). För den som helt saknar inkomstgrundad pension är den årliga garantipensionen lika med basnivån. För en försäkrad som har tjänat in inkomstgrundad pension trappas basnivån av i två steg, beroende på den inkomstgrundade pensionens storlek.

Bostadstillägg för pensionärer

Bostadstillägget för pensionärer är ett skattefritt tillägg för den som har en låg pension. Bostadstilläggets storlek är beroende av den framräknade bostadskostnaden och den bidragsgrundande inkomsten (102 kap. 2 § SFB).

Vid beräkningen beaktas den månatliga bostadskostnaden med 96 procent om kostnaden inte överstiger 5 000 kronor för den som är ogift och 2 500 kronor för den som är gift (102 kap. 22 § SFB). Överstiger bostadskostnaden dessa belopp beaktas 70 procent av den överskjutande kostnaden per månad upp till 5 600 kronor för den som är ogift och 2 800 kronor för den som är gift. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. Från och med den månad den försäkrade fyller 65 år läggs ett belopp om 340 kronor för den som är ogift och 170 kronor för den som är gift till bostadskostnaden.

Bidragsgrundande inkomst är t.ex. inkomst av tjänst (som tjänst räknas bl.a. lön, pension och sjukpenning), näringsverksamhet, kapital och förmögenhet (102 kap. 3 och 7 §§ SFB) efter att inkomsten reducerats (102 kap. 5 § SFB). Enligt 102 kap. 16 § SFB tas i reduceringsinkomsten t.ex. allmän inkomstgrundad pension med i sin helhet medan tjänstepension och privat pension tas med till 80 procent och arbetsinkomster tas med till 50 procent. Från och med den månad när den försäkrade som har hel allmän ålderspension fyller 65 år beaktas arbetsinkomsterna dock bara om de överstiger 24 000 kronor. Från den reducerade inkomsten dras ett fribelopp av som motsvarar oreducerad basnivå av garantipension för ålderspension, dvs. 2,17 PBB för ogifta och 1,935 PBB för gifta (102 kap. 17 § SFB).

Vid beräkningen ska den framräknade inkomsten minskas med ett belopp som uppgår till 62 procent av reduceringsinkomsten upp t.o.m. 1 PBB och med 50 procent av reduceringsinkomsten därutöver (102 kap. 21 och 25 §§ SFB).

Särskilt bostadstillägg

Särskilt bostadstillägg betalas som ett utfyllnadsbelopp till pensionärer och med det belopp som de disponibla inkomsterna efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger skälig levnadsnivå räknat per månad (102 kap. 26 § SFB). En skälig bostadskostnad är högst 6 620 kronor för den som är ogift och 3 310 kronor för den som är gift (102 kap. 27 § SFB).

De sammanlagda inkomsterna av tjänst, näringsverksamhet, kapital samt skattefria inkomster ska alltid utgöra lägst en tolfedel av fribeloppet, vilket motsvarar oreducerad garantipension eller garantiersättning (102 kap. 30 § SFB). För den som är född 1938 eller senare utgörs inkomsterna efter avdrag för beräknad preliminär skatt fr.o.m. den månad då han eller hon fyller 65 år alltid lägst en tolfedel av 2,13 PBB för den som är ogift och 1,9 PBB för den som är gift.

Äldreförsörjningsstöd

Äldreförsörjningsstödet är ett inkomstprövat stöd och i likhet med bostadstillägget beroende av den sökandes bostadskostnad och inkomst. Äldreförsörjningsstödet betalas ut till den som har fyllt 65 år och betalas ut om en sökandes inkomster, efter avdrag för skälig bostadskostnad, understiger skälig levnadsnivå (74 kap. 5 och 7 §§ SFB). Inkomster beräknas enligt bestämmelserna om särskilt bostadstillägg i SFB (74 kap. 16 § SFB).

Skälig bostadskostnad för den som är ogift är högst 6 620 kronor per månad. För den som är gift är en skälig bostadskostnad högst 3 310 kronor per månad. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till hälften av den sammanlagda bostadskostnaden (74 kap. 11 och 12 §§ SFB).

Propositionen

Pensionsgruppen är en blocköverskridande arbetsgrupp som består av företrädare för de partier som står bakom pensionsöverenskommelsen från december 2017, dvs. regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet samt Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna.

Enligt överenskommelsen ska grundskyddet för pensionärer reformeras och stärkas, bl.a. ska garantipensionen höjas för både gifta och ogifta samt utökas med ett tilläggsbelopp för de pensionärer som har det tuffast; och taket i bostadstillägget ska höjas för att möta att hyrorna stigit. Personer med garantipension ska även kunna förbättra sin ekonomi genom att jobba längre. Det ska även i fortsättningen vara tydligt bättre ekonomiskt att ha arbetat jämfört med nivån på grundskyddet.

Garantipension

Regeringen konstaterar att skillnaderna i bruttoinkomst har ökat markant mellan pensionärer med garantipension och pensionärer med låg inkomstgrundad pension, men framför allt mellan pensionärer med garantipension och förvärvsarbetande. De ökade inkomstskillnaderna beror på att inkomsterna för de som arbetar har ökat till följd av stigande reallöner medan garantipensionen räknas upp med prisutvecklingen, varför nivån på förmånen successivt har kommit efter. Regeringen anser att den ekonomiska situationen behöver stärkas för de pensionärer som har det sämst ställt ekonomiskt.

Regeringen föreslår att garantipensionen ska höjas med 0,051 PBB för försäkrade som är födda 1937 eller tidigare och som har rätt till och får utbetald garantipension. Höjningen ska vara lika stor för ogifta som för gifta och beräknas i förhållande till samma antal 30- eller 40-delar som den folkpension som ingår i beräkningsunderlaget till garantipensionen. Till följd av förslaget föreslås att beräkningsreglerna för avtrappning ska ändras.

Vidare föreslås att basnivån i garantipensionen för pensionärer som är födda 1938 eller senare ska höjas med 0,051 PBB till 2,181 PBB för ogifta och

med 0,051 till 1,951 PBB för gifta pensionärer. Även här föreslås att reglerna för avtrappning ska ändras.

Enligt regeringen innebär förslagen sammanlagt att garantipensionsnivån kommer att höjas med ca 200 kronor per månad för både gifta och ogifta.

Regeringen bedömer att pensionsöverenskommelsens förslag om att justera garantipensionens nivå utifrån uttagsålder om uttaget görs senare än vid 65 års ålder för närvarande inte bör genomföras. Enligt regeringen finns det behov av att bl.a. undersöka de finansiella effekterna för statsbudgeten och pensionssystemet på lång och kort sikt samt hur den enskildes bostadstillägg påverkas vid ett senarelagt uttag. Regeringen har inte haft möjligheten att göra en så komplex utredning inom ramen för framtagandet av denna proposition.

Bostadstillägg för pensionärer och särskilt bostadstillägg

Enligt regeringen har i dag ungefär 37 procent av pensionärerna med bostadstillägg en bostadskostnad som överstiger taket. För att få en bättre täckning av dagens bostadskostnader och underlätta för äldre att flytta till ett anpassat boende föreslår regeringen att kostnadstaket i bostadstillägget för pensionärer ska höjas till 7 000 kronor per månad för den som är ogift och till 3 500 kronor per månad för den som är gift. Regeringen anser dock att den enskilde bör bekosta något mer av bostadskostnaden själv om han eller hon väljer att bo i en dyrare bostad. Regeringen föreslår därför att ersättningen för boendekostnaden ska graderas i tre olika spann: 100 procent för bostadskostnader upp till 3 000 kronor, 90 procent för bostadskostnader mellan 3 001 och 5 000 kronor och 70 procent för bostadskostnader mellan 5 001 och 7 000 kronor för den som är ogift. Hälften av beloppen ska gälla för den som är gift.

Regeringen konstaterar att viktningen av olika inkomster i bostadstillägget innebär att pensionärer med goda inkomster (i vissa fall närmare 30 000 kronor per månad) kan få bostadstillägg. Regeringen anser inte att detta är rimligt. Regeringen föreslår därför att alla inkomster som kommer från eget arbete vid inkomstberäkningen av bostadstillägget för den som fyllt 65 år ska likställas och tas med till 93 procent. Enligt regeringen sänks därigenom gränsen för den högsta inkomstnivån vid vilken det blir möjligt att få bostadstillägg från 30 000 kronor till ca 21 000 kronor i månaden. Inkomster som inte härrör från tidigare arbete, t.ex. garantipension och änkepension, anser regeringen däremot ska hanteras på samma sätt som i dag, dvs. tas med till 100 procent. För att ytterligare motverka att pensionärer med goda inkomster får bostadstillägg föreslår regeringen också att det ska göras en avräkning med 62 procent för alla inkomstnivåer vid beräkningen av bostadstillägget. I övrigt föreslår regeringen att fribeloppet i bostadstillägget för pensionärer ska höjas till 2,181 PBB per månad för den som är ogift och till 1,951 PBB per månad för den som är gift. Förslaget motverkar att bostadstillägget reduceras för den som bara har garantipension. Enligt regeringen innebär konstruktionen att bostadstillägget för pensionärer blir mer träffsäkert, samtidigt som det lönar sig att ha arbetat.

Till följd av förslaget om höjningar i garantipensionen föreslås att inkomsterna för personer som är födda 1937 eller tidigare vid beräkningen av det särskilda bostadstillägget ska höjas till 2,221 PBB för den som är ogift och till 1,986 PBB för den som är gift.

Som en följd av förslaget om höjt bostadskostnadstak i bostadstillägget för pensionärer föreslås att nivån för skälig bostadskostnad i särskilt bostadstillägg ska höjas fr.o.m. att en försäkrad fyller 65 – för den som är ogift till högst 7 000 kronor per månad och för den som är gift till högst 3 500 kronor per månad.

Äldreförsörjningsstöd

Marginaleffekterna i äldreförsörjningsstödet är i dag 100 procent. Det innebär att om den enskilde som har fyllt 65 år får en krona mer i arbetsinkomst minskar äldreförsörjningsstödet med en krona. För att drivkrafterna till arbete ska öka föreslår regeringen att det vid beräkningen av äldreförsörjningsstödet ska införas ett fribelopp om 24 000 kronor per år för en enskilds arbetsinkomster före avdrag för skatte- och avgiftssats. Med arbetsinkomster avses inkomster av anställning och inkomster av egen näringsverksamhet. Regeringen räknar med att marginaleffekterna på den enskildes arbetsinkomster kan minska med upp till 2 000 kronor per månad.

Vidare föreslår regeringen att den skäliga bostadskostnaden vid beräkning i äldreförsörjningsstödet ska höjas till 7 000 kronor per månad för den som är ogift och till 3 500 kronor för den som är gift. Enligt regeringen motsvarar de föreslagna höjningarna hyran i det bostadsbestånd (byggår 1981–2000) som är anpassat till äldres behov av tillgänglighet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att ändringarna och föreslagna nya bestämmelser i socialförsäkringsbalken ska träda i kraft den 1 december 2019. De nya bestämmelserna ska dock tillämpas fr.o.m. den 1 januari 2020. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för tid före utgången av 2019.

Motionen

I kommittémotion 2018/19:3126 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) begärs i yrkande 2 att garantipensionen ska höjas med 0,258 PBB enligt förslaget till ändringar i bilaga 3. Motionärerna föreslår att garantipensionen ska höjas med 1 000 kronor per månad som ett första steg. Försäkrade bör få ekonomiska förutsättningar för ett värdigt liv när tiden i arbete avslutats. Den ekonomiska klyfta som växt fram mellan försäkrade med garantipension och övriga befolkningen sedan 2003 behöver motverkas. Den som lever på garantipension ska inte behöva riskera fattigdom. I yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag om att inkomstindexera garantipensionen. Garantipensionen måste hålla jämna steg med övriga

pensioner och den allmänna löneutvecklingen. För att de som har garantipension inte ska hamna efter den övriga befolkningen ekonomiskt bör garantipensionen inkomstindexeras. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag om att även garantipension, änkepension, etableringsersättning och studiemedel bör beaktas med 93 procent vid beräkningen av bostadstillägget för pensionärer. En sådan ytterligare harmonisering skulle inte få någon större inverkan på incitamenten att arbeta.

Utskottets ställningstagande

Regeringen föreslår ett förbättrat grundskydd från 2020 med flera olika förslag för de pensionärer som har det sämst ställt ekonomiskt. Två centrala förslag är att höja garantipensionens nivå och att höja bostadskostnadstaket i bostadstillägget för pensionärer. Förslagen gynnar kvinnor, oftast äldre och ensamstående, som i störst utsträckning tar del av grundskyddets olika delar.

Huvudprincipen i det allmänna pensionssystemet är att pensionen grundar sig på individens förvärvsinkomster under hela livet, den s.k. livsinkomstprincipen. Grundskyddet för pensionärer är ett avsteg från den principen. Grundskyddet är nödvändigt för att även äldre som inte har haft möjlighet att tjäna in en tillräcklig egen pension ska få en rimlig ekonomisk standard. För att upprätthålla drivkrafterna till arbete och pensionssystemets legitimitet bör det enligt utskottet alltid löna sig att ha arbetat, och pensionen för den som har arbetat ett helt arbetsliv bör därför vara högre än nivån för grundskyddet – det s.k. respektavståndet.

En långvarig period av reallönetillväxt har lett till att grundskyddet successivt minskat i förhållande till medianinkomsten i samhället. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det finns skäl att höja grundskyddet i garantipensionen för att minska detta avstånd. Den föreslagna höjningen av garantipensionen med 0,051 PBB anser utskottet utgör ett tillräckligt skydd mot ekonomisk utsatthet samtidigt som det värnar pensionssystemets livsinkomstprincip. Utskottet noterar att regeringen sammantaget räknar med en förbättrad ekonomi på mer än 200 kronor per månad för de mest ekonomiskt utsatta garantipensionärerna. Vidare ser utskottet positivt på att ändringarna i grundskyddet utformas så att garantipension och bostadstillägg tillsammans ger ett mer träffsäkert och ändamålsenligt grundskydd för pensionärer med låga inkomster och höga bostadskostnader samtidigt som den enskildes drivkrafter att arbeta och att arbeta längre bevaras.

Mot bakgrund av det anförda tillstyrker utskottet propositionen och avstyrker motion 2018/19:3126 (V) yrkande 2 om att garantipensionen ska höjas med 1 000 kronor per månad.

Garantipensionen syftar till att täcka grundläggande konsumtionskostnader. Enligt utskottet är det därför logiskt att nivån är kopplad till prisindex och på så sätt garanterar köpkraften. Inkomstindex kan sjunka eller reellt minska. I sådana perioder innebär prisindexering en värdesäkring av

garantipensionen. Motion 2018/19:3126 (V) yrkande 1 om att regeringen ska återkomma med förslag om inkomstindexering av garantipensionen avstyrks därför.

Vidare anser utskottet att en utformning av bostadstillägget där hänsyn tas till om inkomsterna härrör från eget arbete eller inte är av central betydelse. Motion 2018/19:3126 (V) yrkande 3 om att även garantipension, änkepension, etableringsersättning och studiemedel ska beaktas med 93 procent vid beräkningen av reduceringsinkomsten i bostadstillägget avstyrks därför.

Reservationer

1. Höjd garantipension, punkt 1 (V)

av Ida Gabrielsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar reservanternas förslag i bilaga 3 till lag om ändring i socialförsäkringsbalken i de delar som avser 66 kap. 20 a, 22 och 22 a §§ samt 67 kap. 21–24 §§.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:3126 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2 och avslår proposition 2018/19:134 i denna del.

Ställningstagande

Vi välkomnar att regeringen går fram med ett förslag om höjd garantipension, men anser att garantipensionen i stället som ett första steg bör höjas med 1 000 kronor per månad (0,258 PBB) enligt vårt förslag till ändringar i bilaga 3. Försäkrade bör få ekonomiska förutsättningar för ett värdigt liv när tiden i arbete avslutats. Den ekonomiska klyfta som växt fram mellan försäkrade med garantipension och övriga befolkningen sedan 2003 behöver motverkas. Den som lever på garantipension ska inte behöva riskera fattigdom.

2. Inkomstindexering av garantipension och likabehandling av inkomster vid beräkning av bostadstillägg, punkt 3 (V)

av Ida Gabrielsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:3126 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Regeringen bör återkomma med förslag om att inkomstindexera garantipensionen. Garantipensionen måste hålla jämna steg med övriga pensioner och den allmänna löneutvecklingen för att de som har garantipension inte ska hamna efter den övriga befolkningen ekonomiskt. Vidare bör regeringen återkomma med förslag om att även garantipension, änkepension, etableringsersättning och studiemedel bör beaktas med 93 procent vid beräkningen av reduceringsinkomsten i bostadstillägget för pensionärer. En sådan ytterligare harmonisering skulle inte få någon större inverkan på incitamenten att arbeta.

Särskilt yttrande

Höjd garantipension, punkt 1 (SD)

Paula Bieler (SD), Julia Kronlid (SD) och Linda Lindberg (SD) anför:

De senaste åren har den ekonomiska situationen för de allra mest utsatta pensionärerna försämrats. Fler äldre än tidigare riskerar i dag att hamna i fattigdom. Vi anser att trenden behöver vändas. För att satsningarna ska nå de äldre som har det sämst ställt anser vi att garantipensionen bör stärkas. Regeringens höjning med 200 kronor per månad är därför ett steg i rätt riktning som vi ställer oss bakom, men vi anser inte att den är tillräcklig. I budgeten för 2020 föreslår vi därför att garantipensionen ska höjas med ytterligare 800 kronor per månad. Detta ger totalt en höjning på 1 000 kronor per månad. I detta skede ställer vi oss därför bakom regeringens förslag i denna proposition.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2018/19:134 Förbättrat grundskydd för pensionärer:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Följdmotionen

2018/19:3126 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag om inkomstindexering av garantipensionen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen beslutar att garantipensionen ska höjas med 0,258 prisbasbelopp, i enlighet med bilaga 1: föreslagna ändringar i socialförsäkringsbalken.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om ytterligare harmonisering så att även garantipension, änkepension, etableringsersättning och studiemedel beaktas med 93 procent i beräkningen av reduceringsinkomsten och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken

dels att 66 kap. 16 och 21–23 §§, 67 kap. 21–24 §§, 74 kap. 11 och 12 §§ och 102 kap. 1, 16, 17, 22, 27, 29 och 30 §§ ska ha följande lydelse, *dels* att det ska införas sex nya paragrafer, 66 kap. 20 a och 22 a §§, 102 kap. 16 a, 22 a, 25 a, och 27 a §§, med följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

66 kap.**16 §**

Garantipension ska beräknas enligt 17–21 §§ om beräkningsunderlaget överstiger 0,25 prisbasbelopp men inte överstiger

- 3,16 prisbasbelopp för den som är ogift, eller
- 2,8275 prisbasbelopp för den som är gift.

I andra fall ska garantipensionen beräknas enligt 22 och 23 §§.

I andra fall ska garantipensionen beräknas enligt 22–23 §§.

20 a §

Det beräkningsunderlag som har räknats fram enligt 17–20 §§ ska ökas med 0,051 prisbasbelopp. Ökningen ska dock beräknas på samma sätt som anges i 13 § andra stycket första meningen.

21 §

Den årliga garantipensionen motsvarar differensen mellan

- det beräkningsunderlag som räknats upp enligt 17–20 §§ och
- summan av sådan tilläggspension, tjänstepension, änkepension, utländsk pension och sådana andra förmåner som enligt 5 § andra stycket 7 har ingått i beräkningsunderlaget.

Den årliga garantipensionen motsvarar differensen mellan

- det beräkningsunderlag som räknats upp enligt 17–20 a §§ och

22 §

För den vars beräkningsunderlag inte överstiger 0,25 prisbasbelopp gäller följande:

Den årliga garantipensionen motsvarar differensen mellan

- beräkningsunderlaget sedan detta multiplicerats med 1,04 och
- beräkningsunderlaget som först har multiplicerats med 1,04 och därefter har ökats med 0,051 prisbasbelopp som i sin tur har beräknats på samma sätt som anges i 13 § andra stycket första meningen och

– summan av sådan tilläggspension, tjänstepension, änkepension, utländsk pension och sådana andra förmåner som enligt 5 § andra stycket 7 har ingått i beräkningsunderlaget.

22 a §

För den som är ogift och vars beräkningsunderlag överstiger 3,16 prisbasbelopp eller för den som är gift och vars beräkningsunderlag överstiger 2,8275 prisbasbelopp ska beräkningsunderlaget ökas med 0,051 prisbasbelopp. Ökningen ska dock beräknas på samma sätt som anges i 13 § andra stycket första meningen.

För den som det i beräkningsunderlaget inte ingår något belopp enligt 5 § andra stycket 5 ska det belopp som enligt första stycket har ökat beräkningsunderlaget reduceras med 0,4 multiplicerat med den del av beräkningsunderlaget enligt 5 § som överstiger 3,16 prisbasbelopp för ogifta eller 2,8275 prisbasbelopp för gifta.

23 §

För den vars beräkningsunderlag överstiger 3,16 prisbasbelopp för den som är ogift eller 2,8275 prisbasbelopp för den som är gift gäller följande:

Den årliga garantipensionen motsvarar differensen mellan

- beräkningsunderlaget och
- summan av sådan tilläggspension, tjänstepension, änkepension, utländsk pension och sådana andra förmåner som enligt 5 § andra stycket 7 har ingått i beräkningsunderlaget.

67 kap.

21 §

För den som är ogift och vars beräkningsunderlag inte överstiger 1,26 prisbasbelopp gäller följande.

Den årliga garantipensionen är 2,13 prisbasbelopp (basnivån för ogifta) minskat med beräkningsunderlaget.

Den årliga garantipensionen är 2,181 prisbasbelopp (basnivån för ogifta) minskat med beräkningsunderlaget.

22 §

För den som är ogift och vars beräkningsunderlag överstiger 1,26 prisbasbelopp gäller följande.

Den årliga garantipensionen är 0,87 prisbasbelopp minskat med 48 procent av den del av beräkningsunderlaget som överstiger 1,26 prisbasbelopp.

Den årliga garantipensionen är 0,921 prisbasbelopp minskat med 48 procent av den del av beräkningsunderlaget som överstiger 1,26 prisbasbelopp.

23 §

För den som är gift och vars beräkningsunderlag inte överstiger 1,14 prisbasbelopp gäller följande.

Den årliga garantipensionen är 1,9 prisbasbelopp (basnivån för gifta) minskat med beräkningsunderlaget.

Den årliga garantipensionen är 1,951 prisbasbelopp (basnivån för gifta) minskat med beräkningsunderlaget.

24 §

För den som är gift och vars beräkningsunderlag överstiger 1,14 prisbasbelopp gäller följande.

Den årliga garantipensionen är 0,76 prisbasbelopp minskat med 48 procent av den del av beräkningsunderlaget som överstiger 1,14 prisbasbelopp.

Den årliga garantipensionen är 0,811 prisbasbelopp minskat med 48 procent av den del av beräkningsunderlaget som överstiger 1,14 prisbasbelopp.

74 kap.

11 §¹

För den som är ogift anses som skälig bostadskostnad högst 6 620 kronor i månaden.

För den som är ogift anses som skälig bostadskostnad högst 7 000 kronor i månaden.

12 §²

För den som är gift anses som skälig bostadskostnad högst 3 310 kronor i månaden. Bostadskostnaden för var och en av makarna ska beräknas till hälften av den sammanlagda bostadskostnaden.

För den som är gift anses som skälig bostadskostnad högst 3 500 kronor i månaden. Bostadskostnaden för var och en av makarna ska beräknas till hälften av den sammanlagda bostadskostnaden.

102 kap.

1 §

I detta kapitel finns allmänna bestämmelser i 2–6 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- beräkning av bidragsgrundande inkomst i 7–13 och 15 §§,
- beräkning av reduceringsinkomst i 16–19 §§,
- häktade eller intagna m.fl. i 20 §,

¹ Senaste lydelse 2017:1295.

² Senaste lydelse 2017:1295.

- beräkning av bostadstillägg i 21–25 §§, och
- beräkning av bostadstillägg i 21–25 a §§, och
- beräkning av särskilt bostadstillägg i 26–30 §§.

16 §³

Reduceringsinkomsten är summan av

1. sjukersättning, aktivitetsersättning, allmän ålderspension och änkepension,
2. pension och invaliditetsförmån som lämnas enligt utländsk lagstiftning,
3. inkomst av kapital enligt 7 § 3,
4. del av förmögenhet enligt 7 § 4,
5. 50 procent av de delar av den bidragsgrundande inkomsten som består av arbetsinkomst enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229),
6. 50 procent av de delar av inkomsten enligt 15 § som, bortsett från att skatteplikt inte föreligger, är av motsvarande slag som arbetsinkomst enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen, och
7. 80 procent av övriga delar av den bidragsgrundande inkomsten, minskad med ett fribelopp enligt 17–19 §§.

Från och med den månad en försäkrad, som har hel allmän ålderspension, fyller 65 år ska inkomst enligt första stycket 5 och 6 endast beaktas till den del den överstiger 24 000 kronor.

16 a §

Från och med den månad en försäkrad, som har hel allmän ålderspension eller motsvarande utländsk förmån, fyller 65 år är reduceringsinkomsten summan av

1. 93 procent av den inkomstgrundade ålderspensionen,
2. garantipension och änkepension,
3. 93 procent av den pension och invaliditetsförmån som lämnas enligt utländsk lagstiftning,
4. inkomst av kapital enligt 7 § 3,
5. del av förmögenhet enligt 7 § 4,
6. 93 procent av de delar av den bidragsgrundande inkomsten som består av arbetsinkomst enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229),

³ Senaste lydelse 2013:1099.

7. 93 procent av de delar av den inkomst enligt 15 § som, bortsett från att skatteplikt inte föreligger, är av motsvarande slag som arbetsinkomst enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen, och

8. 93 procent av övriga delar av den bidragsgrundande inkomsten, minskad med ett fribelopp enligt 17 §.

Inkomst enligt första stycket 6 och 7 ska endast beaktas till den del den överstiger 24 000 kronor.

17 §

Det fribelopp som avses i 16 § motsvarar 2,17 prisbasbelopp för den som är ogift och 1,935 prisbasbelopp för den som är gift.

Det fribelopp som avses i 16 och 16 a §§ motsvarar 2,181 prisbasbelopp för den som är ogift och 1,951 prisbasbelopp för den som är gift.

22 §⁴

Vid beräkning av bostadstillägg beaktas 96 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 5 000 kronor för den som är ogift och 2 500 kronor för den som är gift.

Till och med månaden före den månad då den försäkrade fyller 65 år beaktas vid beräkning av bostadstillägg 96 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 5 000 kronor för den som är ogift och 2 500 kronor för den som är gift.

Om bostadskostnaden överstiger de belopp som anges i första stycket beaktas 70 procent av den överskjutande bostadskostnaden per månad upp till 5 600 kronor för den som är ogift och 2 800 kronor för den som är gift.

För var och en av makar ska bostadskostnaden beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad.

Från och med den månad den försäkrade fyller 65 år ska ett belopp om 340 kronor för den som är ogift och 170 kronor för den som är gift läggas till den bostadskostnad som har beaktats enligt första, andra och tredje styckena och 23 §.

22 a §

Från och med den månad en försäkrad fyller 65 år beaktas vid beräkning av bostadstillägg hela bostadskostnaden per månad av

⁴ Senaste lydelse 2017:1295.

den del som inte överstiger 3 000 kronor för den som är ogift och 1 500 kronor för den som är gift.

Om bostadskostnaden överstiger de belopp som anges i första stycket beaktas 90 procent av den över-skjutande bostadskostnaden per månad upp till 5 000 kr för den som är ogift och 2 500 kronor för den som är gift. Därutöver beaktas 70 procent av bostadskostnaden per månad mellan 5 001 kronor och 7 000 kronor för den som är ogift och mellan 2 501 kronor och 3 500 kronor för den som är gift.

För var och en av makar ska bostadskostnaden beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad.

Ett belopp om 340 kronor för den som är ogift och 170 kronor för den som är gift ska läggas till den bostadskostnad som har beaktats enligt första–tredje styckena och 23 §.

25 a §

Från och med den månad en försäkrad, som har hel allmän ålderspension eller motsvarande utländsk förmån, fyller 65 år ska sådan reduceringsinkomst som avses i 21 § vara 62 procent av inkomsten.

27 §⁵

Som skälig bostadskostnad enligt 26 § anses högst *Till och med månaden före den månad då den försäkrade fyller 65 år anses som skälig bostadskostnad enligt 26 § högst*

- 6 620 kronor för den som är ogift, och
- 3 310 kronor för den som är gift.

27 a §

Från och med den månad en försäkrad fyller 65 år anses som skälig bostadskostnad enligt 26 § högst

⁵ Senaste lydelse 2017:1295.

– 7 000 kronor för den som är
ogift, och
– 3 500 kronor för den som är
gift.

29 §⁶

Vid tillämpning av 26 § ska följande inkomster beaktas:

1. Den del av den bidragsgrundande inkomsten som avses i 7 § 1 och 2 efter avdrag för den skatte- och avgiftssats som följer av tillämplig skattetabell enligt 55 kap. 6 och 8 §§ skatteförfarandelagen (2011:1244). Om det för den försäkrade inte kan beslutas någon tillämplig skattetabell ska den skatte- och avgiftssats användas som följer av den skattetabell som skulle ha varit tillämplig om sådant beslut hade kunnat fattas.

2. Den del av den bidragsgrundande inkomsten som avses i 7 § 3 efter avdrag med 30 procent.

3. Den del av den bidragsgrundande inkomsten som avses i 7 § 4.

4. Den del av den bidragsgrundande inkomsten som avses i 7 § 5. När det gäller sådan del av den bidragsgrundande inkomsten som avses i 97 kap. 13 § 1 ska den inkomsten tas upp efter avdrag för de skatter och avgifter som följer av bestämmelserna i 1 och 2 om inkomsten inte hade undantagits från beskattning i Sverige på grund av 3 kap. 9–13 §§ inkomstskattelagen (1999:1229) eller skatteavtal.

5. Bostadstillägg enligt 21 §.

Från och med den månad en försäkrad fyller 65 år ska arbetsinkomst som avses i 16 a § 6 och 7 beaktas i sin helhet till den del inkomsten, före avdrag för skatte- och avgiftssats, överstiger 24 000 kronor.

30 §

Summan av inkomsterna enligt 29 § 1–3 ska alltid anses utgöra lägst en tolfedel av det för den försäkrade gällande fribeloppet enligt 17–19 §§ efter avdrag för beräknad preliminär skatt enligt 29 § 1. I fråga om makar ska inkomsterna för var och en av dem beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda inkomster.

För den som är född 1938 eller senare ska inkomsterna från och med den månad då han eller hon fyller 65 år, i stället för de belopp som anges i 17 §, alltid, efter avdrag för beräknad preliminär skatt enligt första stycket, anses utgöra lägst en tolfedel av

– 2,13 prisbasbelopp för den som är ogift, och

För den som är född 1937 eller tidigare ska inkomsterna i stället för de belopp som anges i 17 §, alltid, efter avdrag för beräknad preliminär skatt enligt första stycket, anses utgöra lägst en tolfedel av

– 2,221 prisbasbelopp för den som är ogift, och

⁶ Senaste lydelse 2011:1434.

– 1,9 prisbasbelopp för den som är gift. – 1,986 prisbasbelopp för den som är gift.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 december 2019.
 2. De nya bestämmelserna tillämpas dock för tid från och med den 1 januari 2020.
 3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för tid före utgången av 2019.

BILAGA 3

Reservanternas lagförslag

Ändring i regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

*Regeringens förslag**Reservanternas förslag***66 kap.****20 a §**

Det beräkningsunderlag som har räknats fram enligt 17–20 §§ ska ökas med 0,051 prisbasbelopp. Ökningen ska dock beräknas på samma sätt som anges i 13 § andra stycket första meningen.

Det beräkningsunderlag som har räknats fram enligt 17–20 §§ ska ökas med 0,258 prisbasbelopp. Ökningen ska dock beräknas på samma sätt som anges i 13 § andra stycket första meningen.

22 §

För den vars beräkningsunderlag inte överstiger 0,25 prisbasbelopp gäller följande: Den årliga garantipensionen motsvarar differensen mellan

– beräkningsunderlaget som först har multiplicerats med 1,04 och därefter har ökats med 0,051 prisbasbelopp som i sin tur har beräknats på samma sätt som anges i 13 § andra stycket första meningen och

– beräkningsunderlaget som först har multiplicerats med 1,04 och därefter har ökats med 0,258 prisbasbelopp som i sin tur har beräknats på samma sätt som anges i 13 § andra stycket första meningen och

– summan av sådan tilläggspension, tjänstepension, änkepension, utländsk pension och sådana andra förmåner som enligt 5 § andra stycket 7 har ingått i beräkningsunderlaget.

22 a §

För den som är ogift och vars beräkningsunderlag överstiger 3,16 prisbasbelopp eller för den som är gift och vars beräkningsunderlag överstiger 2,8275 prisbasbelopp ska beräkningsunderlaget ökas med 0,051 prisbasbelopp. Ökningen ska dock beräknas på samma sätt som anges i 13 § andra stycket första meningen. För den som det i beräkningsunderlaget inte ingår något belopp enligt 5 § andra stycket 5 ska

För den som är ogift och vars beräkningsunderlag överstiger 3,16 prisbasbelopp eller för den som är gift och vars beräkningsunderlag överstiger 2,8275 prisbasbelopp ska beräkningsunderlaget ökas med 0,258 prisbasbelopp. Ökningen ska dock beräknas på samma sätt som anges i 13 § andra stycket första meningen. För den som det i beräkningsunderlaget inte ingår något belopp enligt 5 § andra stycket 5 ska

det belopp som enligt första stycket har ökat beräkningsunderlaget reduceras med 0,4 multiplicerat med den del av beräkningsunderlaget enligt 5 § som överstiger 3,16 prisbasbelopp för ogifta eller 2,8275 prisbasbelopp för gifta.

det belopp som enligt första stycket har ökat beräkningsunderlaget reduceras med 0,4 multiplicerat med den del av beräkningsunderlaget enligt 5 § som överstiger 3,16 prisbasbelopp för ogifta eller 2,8275 prisbasbelopp för gifta.

67 kap.

21 §

För den som är ogift och vars beräkningsunderlag inte överstiger 1,26 prisbasbelopp gäller följande.

Den årliga garantipensionen är 2,181 prisbasbelopp (basnivån för ogifta) minskat med beräkningsunderlaget.

Den årliga garantipensionen är 2,388 prisbasbelopp (basnivån för ogifta) minskat med beräkningsunderlaget.

22 §

För den som är ogift och vars beräkningsunderlag överstiger 1,26 prisbasbelopp gäller följande.

Den årliga garantipensionen är 0,921 prisbasbelopp minskat med 48 procent av den del av beräkningsunderlaget som överstiger 1,26 prisbasbelopp.

Den årliga garantipensionen är 1,128 prisbasbelopp minskat med 48 procent av den del av beräkningsunderlaget som överstiger 1,26 prisbasbelopp.

23 §

För den som är gift och vars beräkningsunderlag inte överstiger 1,14 prisbasbelopp gäller följande.

Den årliga garantipensionen är 1,951 prisbasbelopp (basnivån för gifta) minskat med beräkningsunderlaget.

Den årliga garantipensionen är 2,158 prisbasbelopp (basnivån för gifta) minskat med beräkningsunderlaget.

24 §

För den som är gift och vars beräkningsunderlag överstiger 1,14 prisbasbelopp gäller följande.

Den årliga garantipensionen är 0,811 prisbasbelopp minskat med 48 procent av den del av beräkningsunderlaget som överstiger 1,14 prisbasbelopp.

Den årliga garantipensionen är 1,018 prisbasbelopp minskat med 48 procent av den del av beräkningsunderlaget som överstiger 1,14 prisbasbelopp.